

Η Ορθόδοξη Χριστιανική αγωγή ως σύγχρονη μορφωτική διαδικασία: Εναλλακτικές μορφές Χριστιανικής αγωγής – Η σύνδεση με το Περιβάλλον και τον Πολιτισμό

π. Ευάγγελος Μαρκαντώνης
Χημικός - Δρ. Θεολογίας, Μ.Εδ
Εκπαιδευτικός

Για τους περισσότερους οι οποίοι ασχολούμαστε σήμερα με την Κατήχηση γίνεται επιτακτική η ανάγκη εύρεσης αφενός μεν εποπτικού υλικού για τα κατηχητικά μαθήματα και αφετέρου ενός σύγχρονου και ελκυστικού τρόπου παρουσίασης του υλικού αυτού. Κι αυτό γιατί τα σημερινά παιδιά, φορτωμένα από παραστάσεις (κυρίως μέσα από την τηλεόραση, τα κινητά τηλέφωνα τον Η/Υ και το Διαδίκτυο) δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν κατηχητικά μαθήματα με τον παραδοσιακό «μετωπικό» τρόπο διδασκαλίας (διήγηση, ερωτήσεις κλπ). Το μάθημα στο κατηχητικό είναι απαραίτητο να αλλάξει και να γίνει πιο διαδραστικό, δίνοντας τη δυνατότητα της ενεργητικής συμμετοχής των παιδιών. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εμπλουτιστεί με **δραστηριότητες** που βασίζονται στις παιδαγωγικές αρχές της Βιωματικής Μάθησης και κυρίως στην ομαδοσυνεργασία και την εκμάθηση μέσω της πράξης. Έτσι τα παιδιά αποκτούν εμπειρίες, με τρόπο διασκεδαστικό και ευχάριστο και η γνώση διατηρείται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Τα νεότερα κατηχητικά βοηθήματα λαμβάνουν υπόψη αυτές τις παιδαγωγικές αρχές και εν μέρει καλύπτουν την ανάγκη αυτή. Υπάρχει όμως μια ποικιλία εκπαιδευτικού υλικού από άλλους φορείς το οποίο θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε είτε αυτούσια είτε ως οδηγούς και υποδείγματα για να δημιουργήσουμε δικό μας υλικό. Παραδείγματα εκπαιδευτικού υλικού θα παρουσιάσουμε παρακάτω.

Το Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ) σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.), τις τοπικές εφορίες Κλασικών και Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και αρκετά από τα Μουσεία της χώρας εδώ και αρκετά χρόνια προχώρησαν στο σχεδιασμό ποικίλων **Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων**. Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται στους μαθητές, με στόχο να προσελκύσουν το ενδιαφέρον τους στα θέματα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και ταυτόχρονα να τους βοηθήσουν να προσεγγίσουν, να μελετήσουν και να αγαπήσουν τους πολιτιστικούς θησαυρούς του παρελθόντος και να συνειδητοποιήσουν την ιστορική και πολιτισμική μας συνέχεια από την αρχαιότητα έως σήμερα.

Τα προγράμματα αυτά δημιουργήθηκαν για να εκπονηθούν σε ένα συγκεκριμένο Μνημείο ή σε ένα Μουσείο με αφορμή τη μόνιμη συλλογή του ή μια περιστασιακή έκθεση (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορούν να υλοποιηθούν στο χώρο μας) και συνοδεύονται συνήθως από έναν «**εκπαιδευτικό φάκελο**» με το υλικό του προγράμματος. Πιο συγκεκριμένα, ο φάκελος αυτός συνήθως περιλαμβάνει ένα έντυπο για τον εκπαιδευτικό με το πληροφοριακό υλικό που απαιτείται να γνωρίζει αυτός που θα εκπονήσει το πρόγραμμα, εποπτικό υλικό για την παρουσίαση του θέματος, προτάσεις για δραστηριότητες ή παιχνίδια μέσω των οποίων τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το γνωστικό αντικείμενο με βιωματικό τρόπο, δηλαδή με έναν τρόπο που παροτρύνει τη συμμετοχή και προάγει την κριτική σκέψη (πχ φύλλα εργασίας με ερωτήσεις, χειροτεχνικές κατασκευές ατομικές ή ομαδικές, επιτραπέζια παιχνίδια, δραματοποίηση, παραμύθια κλπ). Σε κάποιες περιπτώσεις το έντυπο υλικό περιλαμβάνει μόνο φυλλάδιο εργασίας για το μαθητή.

Παρακάτω θα παρουσιάσουμε μια σειρά από εκπαιδευτικούς φακέλους-εκπαιδευτικά υλικά. Αρχικά κάποια που μπορούν άμεσα να χρησιμοποιηθούν ως υλικό Κατήχησης. Στη

συνέχεια εκπαιδευτικό υλικό που αφορά στη σχέση της Ορθόδοξης Παράδοσης με το Περιβάλλον. Τέλος μια σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ευκαιρίες δραστηριότητας εκτός κατηχητικού μαθήματος και ως μέσα για τη γνωριμία των παιδιών με την πολιτιστική μας κληρονομιά

A. Στην Κατήχηση

Όπως προείπαμε μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε στην Κατήχηση είτε αυτούσια (όπως αυτά που έχουν δημιουργήσει οι Εφορίες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων ή τα Βυζαντινά Μουσεία), είτε αντλώντας ιδέες για τρόπο παρουσίασης και επεξεργασίας ενός θέματος, προκειμένου να δημιουργήσουμε τα δικά μας κατηχητικά μαθήματα – εκπαιδευτικά προγράμματα. Θέματα τα οποία διαπραγματεύονται τα προγράμματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτούσια είναι:

- Η Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική, με έμφαση στο ρυθμό της Βασιλικής
- Η Ορθόδοξη Εικόνα, είδη, κατασκευή, ο ρόλος της στη Θ. Λατρεία, το εικονογραφικό πρόγραμμα του ναού
- Ο Ορθόδοξος Μοναχισμός – η ζωή σε ένα Ορθόδοξο Μοναστήρι
- Τα άμφια των κληρικών και τα Ιερά σκεύη
- Η Παναγία στην Ορθόδοξη παράδοση
- Η Δευτέρα Παρουσία του Χριστού και η μέλλουσα κρίση
- Τα Εκκλησιαστικά Ψηφιδωτά

Ας δούμε όμως πιο συγκεκριμένα παραδείγματα τέτοιων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, παρουσιάζοντας μέρη από τα έντυπα που περιέχουν οι αντίστοιχοι εκπαιδευτικοί φάκελοι:

1. Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική

α) Το Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημιούργησε η 7^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τίτλο «**Η παλαιοχριστιανική βασιλική του Αγ. Λεωνίδα στο Κλαυδί Ευρυτανίας**». Ο Εκπαιδευτικό φάκελος περιέχει το έντυπο για τον εκπαιδευτικό με πολλές πληροφορίες και σκίτσα για την παλαιοχριστιανική Βασιλική, όπως και το φυλλάδιο για το μαθητή στο οποίο μέσα από περιγραφές της ανασκαφής, δίνονται πληροφορίες και γνώσεις για το ρυθμό της Βασιλικής. Στο τέλος υπάρχουν ασκήσεις εμπέδωσης και προτάσεις για δραστηριότητες.

β) Το Εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημιούργησε η 4^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τίτλο «**Τα Παλαιοχριστιανικά Μνημεία της Καλύμνου**». Ο Εκπαιδευτικό φάκελος περιέχει το έντυπο για τον εκπαιδευτικό με πληροφορίες και σκίτσα για την παλαιοχριστιανική Βασιλική και το φυλλάδιο για το μαθητή, το οποίο εκτός των άλλων δραστηριοτήτων, περιέχει μια χαρτοκοπτική ώστε να κατασκευάσουν οι μαθητές ένα χαρτονένιο ομοίωμα ναού.

γ) Από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «**Διαβάζουμε την πόλη-Διαδρομές στην Αθήνα**» κάρτες που παρουσιάζουν Βυζαντινές Εκκλησίες της Αθήνας

2. Η Ορθόδοξη εικόνα. Τα είδη, η κατασκευή, ο ρόλος της στη Θ. Λατρεία, το εικονογραφικό πρόγραμμα του ναού

α) Στον εκπαιδευτικό φάκελο του Βυζαντινού Μουσείου Καστοριάς με τίτλο «**Στον κόσμο των Βυζαντινών Εικόνων**», παρουσιάζονται με ευσύνοπτο και πρακτικό τρόπο ο χαρακτήρας και ο ρόλος των εικόνων στην Ορθόδοξη Λατρεία και Παράδοση. Παρουσιάζεται επίσης ο τρόπος κατασκευής των εικόνων, μέσω μιας εικονογραφημένης

ιστορίας με τίτλο «Το δίλημμα του Μιχαήλ». Τα κείμενα και η δομή τους μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτούσια για την παρουσίαση του θέματος στα παιδιά. Επίσης περιέχεται φυλλάδιο εργασίας για τη θέση των εικόνων στο τέμπλο του ναού.

β) Το φυλλάδιο από το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του Ιστορικού Μουσείου Κρήτης με τίτλο «**Γνωριμία με την Τέχνη και την Τεχνική της Βυζαντινής Εικόνας**» δίνει χρήσιμες πληροφορίες για τον ρόλο και το συμβολισμό των Ορθόδοξων εικόνων, την τέχνη και τις τεχνικές της βυζαντινής αγιογραφίας. Επίσης περιέχει μια σειρά σκίτσων με τα στάδια κατασκευής μιας φορητής εικόνας, με αντίστοιχο επεξηγηματικό κείμενο.

γ) Το πρόγραμμα της 8^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τίτλο «**Με τις συντροφιάς των ζωγράφων στην Ήπειρο**» περιέχει πληροφοριακό υλικό για τη μεταβυζαντινή ζωγραφική στην Ήπειρο, τον τρόπο κατασκευής των εικόνων, καθώς και μια καλή περιγραφή των εικόνων του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων. Το φυλλάδιο για το μαθητή παρουσιάζει μια εικονογραφημένη περιπέτεια με θέμα την επίσκεψη κάποιων παιδιών σε ένα παλιό μοναστήρι και περιέχει προτάσεις για δραστηριότητες και φύλλο εργασίας για την καταγραφή των φορητών εικόνων σ' ένα ναό (μια ευκαιρία να μάθουν τα παιδιά ιστορικά στοιχεία του ναού, τις εικόνες του οποίου θα μελετήσουν).

δ) Πολύ χρήσιμο ώστε να μάθουν τα παιδιά να αποκρυπτογραφούν τις λεπτομέρειες και τους συμβολισμούς πολυπρόσωπων και πολυσύνθετων φορητών Ορθόδοξων εικόνων (κυρίως αγίων) είναι το βιβλίο με τίτλο «**Διαβάζοντας τις Βυζαντινές Εικόνες**» της Μαρίζας Ντεκάστρο, από τις εκδόσεις Ακρίτας. Παρουσιάζονται κυρίως εικόνες που αφηγούνται παραστατικά βίους Αγίων, μαζί με αρκετές βιωματικές δραστηριότητες για τη μελέτη τους.

ε) «**Ακολουθώντας τα βήματα του Μωϋσή**», είναι το έντυπο του εκπ. Προγράμματος που είχε δημιουργήσει το Μουσείο Μπενάκη για την Ιερά Μονή Σινά, με αφορμή την ομώνυμη έκθεση φορητών εικόνων της μονής στο μουσείο. Στο φυλλάδιο παρουσιάζεται το ιστορικό της Μονής, σπάνιες εικονογραφικές παραστάσεις, όπως ο Μωυσής και η φλεγόμενη βάτος, η κλίμακα των αρετών κ.α., αλλά και τα στάδια κατασκευής μιας φορητής εικόνας.

στ) «**Όταν όλοι οι δρόμοι περνούσαν από το Σινά**». Πρόκειται για το εκπαιδευτικό υλικό άλλου εκπ. προγράμματος του Μουσείου Μπενάκη που είχε δημιουργηθεί με αφορμή ομώνυμη έκθεση φορητών εικόνων. Στο φάκελο περιέχονται φωτογραφίες των εικόνων και στο πίσω μέρος κάθε μιας δίνονται πληροφορίες για το μαθητή και προτάσεις δραστηριοτήτων.

ζ) Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και το εκπ. πρόγραμμα της 4^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τίτλο «**Πραγματολογικά στοιχεία της ιπποκρατούμενης Ρόδου στην εκκλησία του Αγ. Νικολάου στα Τριάντα**». Μέσα από τη μελέτη των τοιχογραφιών του Χριστολογικού κύκλου τα παιδιά γνωρίζουν την πολιτική, κοινωνική και εκκλησιαστική ιστορία της Ρόδου το μεσαίωνα.

η) Τέλος παρουσιάζουμε ένα απόσπασμα από φυλλάδιο εργασίας με τίτλο «**Η Θεία Λειτουργία και η Βυζαντινή Τέχνη**» που δημιούργησε το Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας με αφορμή την έκθεση «Ιεροτελεστία και πίστη». Παρατηρούμε ότι με εύστοχο τρόπο καθοδηγεί τα παιδιά στο να μάθουν να παρατηρούν τις λεπτομέρειες των παραστάσεων και να καλλιεργούνται αισθητικά.

3. Ο Ορθόδοξος Μοναχισμός – Η ζωή σ' ένα Ορθόδοξο Μοναστήρι

Στα προγράμματα αυτά γίνεται μια γνωριμία με το Ορθόδοξο Μοναστήρι και τα μέρη του, την ιστορία του ορθόδοξου μοναχισμού από τις απαρχές μέχρι σήμερα,, την καθημερινή ζωή των μοναχών και τα διακονήματα, με πολύ πληροφοριακό υλικό και όμορφα δομημένο. Παρουσιάζουμε τρία τέτοια προγράμματα.

α) «Η μονή Καισαριανής», πρόγραμμα της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΥΠ.ΠΟ. Παρουσιάζεται το Βυζαντινό μοναστήρι της Αττικής, αλλά και η καθημερινή ζωή των μοναχών στη Βυζαντινή εποχή και η ιδιαίτερη ενδυμασία τους.

β) «Τα μυστικά ενός μνημείου», πρόγραμμα της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΥΠ.ΠΟ. Παρουσιάζεται η Μονή Δαφνίου Αττικής με τα περίφημα ψηφιδωτά. Δίνεται πλούσιο πληροφοριακό υλικό για το Βυζαντινό μοναχισμό αλλά και για την κατασκευή, την αναστήλωση και τη συντήρηση του μνημείου με έμφαση στα ψηφιδωτά.

γ) Το πρόγραμμα της 11^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τίτλο «Μοναστικός βίος και πολιτισμός – Ι. Μ. Κοίμησης Θεοτόκου Σπηλαίου», παρουσιάζει το μοναχισμό στα Βυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια με αφετηρία την Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Σπηλαίου Γρεβενών. Ο εκπαιδευτικός φάκελος περιλαμβάνει ενημερωτικό έντυπο για τον εκπαιδευτικό με εκτενή αναφορά στο μοναστικό βίο, τα μέρη του μοναστηριού και τα διακονήματα των μοναχών. Για τους μαθητές περιέχει ένα επιτραπέζιο παιχνίδι σαν το γνωστό «φιδάκι», στο οποίο περιέχονται σκίτσα και κάρτες με ερωτήσεις και απαντήσεις, μέσω των οποίων τα παιδιά εξοικειώνονται με τα μέρη του μοναστηριού και τα διακονήματα των μοναχών.

4. Τα Άμφια των κληρικών

Παρουσιάζουμε ένα απόσπασμα από φυλλάδιο εκπαιδευτικού προγράμματος του Μουσείου Μπενάκη με θέμα τον Αρχιερατικό Σάκο με και γενικά τα αρχιερατικά άμφια. Στη συνέχεια βλέπουμε ένα παράδειγμα φύλλου εργασίας για τα άμφια του πρεσβυτέρου, από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Γνωρίζω τον Ορθόδοξο Ναό» του Κέντρου Περιβαλλοντικής Αγωγής και Ευαισθητοποίησης της Ι.Α.Α.

5. Τα ιερά σκεύη

Απόσπασμα από φυλλάδιο εργασίας εκπ. προγράμματος του Βυζαντινού μουσείου της Αθήνας, με άσκηση αναγνώρισης των Ιερών σκευών.

6. Ακολουθεί ένα φύλλο εργασίας με θέμα τη γνωριμία με τα **Λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας**, από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Γνωρίζω τον Ορθόδοξο Ναό» του Κέντρου Περιβαλλοντικής Αγωγής και Ευαισθητοποίησης της Ι.Α.Α.

7. Η Παναγία στην Ορθόδοξη Παράδοση

Παρουσιάζεται ο φάκελος του εκπ. προγράμματος του Μουσείου Μπενάκη με τίτλο **«Παναγία, η Μητέρα του Θεού»** που εκδόθηκε με αφορμή ομώνυμη έκθεση. Περιέχει καρτέλες με πολλές πληροφορίες για την τιμή της Παναγίας από την Ορθόδοξη Εκκλησία από τη Βυζαντινή εποχή έως σήμερα και προτάσεις δραστηριοτήτων.

8. Η Β΄ Παρουσία του Χριστού και η μέλλουσα κρίση

Το εκπ. πρόγραμμα της 4^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων με τίτλο «**Η σκηνή της Δευτέρας Παρουσίας - Στοιχεία για τη ζωή και την τέχνη στη μεταβυζαντινή Σύμη**» παρουσιάζει το θέμα της Β΄ Παρουσίας και της μεταθανάτιας ζωής μέσω ενός παραμυθιού. Το εικονογραφημένο παραμύθι μιλά για ένα γέρο άνθρωπο που φτάνει στο τέλος της ζωής του, αναγνωρίζει τα σφάλματά του και ζητά να μετανοήσει. Η προσέγγιση του γεγονότος της μετάνοιας γίνεται μέσω της παρουσίασης των διαφόρων καθημερινών αμαρτημάτων, όπως αυτά απεικονίζονται στην τοιχογραφία της Μέλλουσας κρίσης στον Ι. Ναό Μεταμορφώσεως Σύμης με τέτοιο τρόπο, που δεν τρομάζει ούτε σοκάρει τα μικρά παιδιά. Αντίθετα τα βοηθά να κατανοήσουν την έννοια της αμαρτίας να συνειδητοποιήσουν τη δυνατότητα της μετάνοιας και της συγχώρησης των αμαρτιών μας μέσω του μυστηρίου της Ιεράς Εξομολογήσεως. Επίσης στο έντυπο για τον εκπαιδευτικό δίνονται πολύ καλές προτάσεις δραστηριοτήτων.

9. Τα εκκλησιαστικά ψηφιδωτά

Στα εκπ. προγράμματα «**Η μονή Καισαριανής**» και «**Τα μυστικά ενός μνημείου**» της Διεύθυνσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων του ΥΠ.ΠΟ που προαναφέραμε, δίνονται πολλές πληροφορίες για τον τρόπο κατασκευής τους και φύλλα εργασίας για τα παιδιά.

Β. Εκπαιδευτικά Προγράμματα που συνδέουν την Ορθόδοξη Παράδοση με την προστασία του Περιβάλλοντος

Παρουσιάζονται 3 Εκπαιδευτικοί Φάκελοι αντίστοιχων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων που δημιουργήθηκαν από το Κέντρο Περιβαλλοντικής Αγωγής και Ευαισθητοποίησης της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών και ένα Κατηχητικό βοήθημα:

1. Τα Φυτά στη Λατρεία της Εκκλησίας

Ο Φάκελος περιλαμβάνει: α) ένα βιβλίο με το υποστηρικτικό υλικό για τον Κατηχητή που περιέχει:

- Πληροφορίες για τη χρήση συγκεκριμένων φυτών στη Λατρεία και τους συμβολισμούς τους
- Αγιογραφικά και πατερικά κείμενα
- Ευχές της Εκκλησίας με απόδοση και στη Νεοελληνική.
- Πληροφορίες για το κάθε φυτό (φύτευση,καλλιέργεια,τα μυστικά τους)

β) 26 Φύλλα Δραστηριοτήτων

γ) Γλωσσάριο περιβαλλοντικών και λειτουργικών όρων.

δ) Πλαστικοποιημένες κάρτες με φωτογραφίες .

ε) Ειδική Ακολουθία για την σπορά ή το φύτεμα κήπου

2. Κάτω στο γιαλό – κάτω στο περιγιάλι

Εκπαιδευτικός φάκελος που περιλαμβάνει α) βιβλίο με υλικό για τη σχέση της Ορθόδοξης παράδοσης με τη θάλασσα και προτάσεις βιωματικών δραστηριοτήτων για τη γνωριμία με το παράκτιο θαλάσσιο οικοσύστημα και την προστασία του.

β) εκπαιδευτικό CD ψηφιακές εφαρμογές για τη γνωριμία με τα θαλάσσια πράκτια οικοσυστήματα

3. Αγαπώ τη Δημιουργία – Κάνω την Ανακύκλωση τρόπο ζωής

Εκπαιδευτικός Φάκελος που περιλαμβάνει: α) ένα βιβλίο με το υποστηρικτικό υλικό για το Κατηχητή, β) Φύλλα με 14 προτάσεις δραστηριοτήτων, γ) CD με ψηφιακό υλικό (παρουσιάσεις, εικόνες, κ.ά.)

4. Περιβαλλοντική Κατήχηση

Κατηχητικό βοήθημα με μαθήματα που αφορούν στη σύνδεση της Ορθόδοξης Κατήχησης με την Προστασία του Περιβάλλοντος

Γ. Ως ευκαιρίες δραστηριότητας εκτός κατηχητικού μαθήματος και ως μέσα για τη γνωριμία των παιδιών με την πολιτιστική μας κληρονομιά

Υπάρχουν δεκάδες εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούν στον αρχαίο, βυζαντινό και νεοελληνικό πολιτισμό, την τέχνη, την αρχιτεκτονική, τα επαγγέλματα, την καθημερινή ζωή του παρελθόντος, όπως επίσης τη γνωριμία και την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος.

Πολλά Μουσεία (πχ. Μπενάκη, Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Μελετών Ακροπόλεως, Κυκλαδικής Τέχνης κλπ) έχουν κατασκευάσει επίσης εκπαιδευτικό υλικό – **μουσειοσκευές**, που μπορεί κανείς να δανειστεί για ορισμένο χρονικό διάστημα και να πραγματοποιήσει στο χώρο του το αντίστοιχο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Περιλαμβάνουν εκτός από το έντυπο για τον εκπαιδευτικό, ποικίλο εποπτικό υλικό παρουσίασης του θέματος, όπως διαφάνειες, φωτογραφίες, αντικείμενα κλπ., καθώς και συγκεκριμένες προτάσεις για δραστηριότητες και φυλλάδια δραστηριοτήτων για τους μαθητές.

Παρουσιάζουμε επίσης μερικά τέτοια παραδείγματα:

1. Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης

- Υφαντική : «Ένα εργαλείο που το λέγαν αργαλειό»
- Σπογγαλεία : «Σφουγγάρια. Το χρυσάφι του βυθού»
- Κεντητική : «Το κέντημα είναι γλέντημα»
- Θέατρο Σκιών : «Καλησπέρα σας πέρα για πέρα! Η παράσταση αρχίζει...»

2. Μουσείο Μπενάκη

- Το έθιμο της χελιδόνας
- Ελληνικά λαϊκά παιχνίδια
- Παραδοσιακή τέχνη και ζωή
- Γλώσσα και γραφή
- Το κασελάκι του αγιογράφου
- Παραδοσιακές τέχνες
- Το άγιο δωδεκάημερο (με προτάσεις και φύλλα εργασίας για την περίοδο των Χριστουγέννων)
- Έθιμα του Πάσχα.

3. Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

- Τα κυκλαδικά ειδώλια ζωντανεύουν
- Το παιχνίδι στην αρχαιότητα
- Η ενδυμασία στην αρχαιότητα

Πού μπορεί κανείς να βρει περισσότερες πληροφορίες και να προμηθευθεί αυτό το υλικό;

Αρκετά από αυτά σε ψηφιακή μορφή βρίσκονται αναρτημένα στις ιστοσελίδες των αναφερόμενων Μουσείων. Επίσης μπορεί να τα αναζητήσει από τις κατά τόπους Εφορείες Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού που δημιούργησαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα υλοποιούν σε ομάδες μαθητών.

Παραθέτουμε παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις σχετικών Ιστοσελίδων (με την επιφύλαξη ότι συχνά οι ιστοσελίδες αλλάζουν και υλικό που βρίσκονταν αναρτημένο δεν διατίθεται πλέον)

Ιστοσελίδες αναζήτησης υλικού Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, ενεργές Φεβρουάριο 2024

Αθωνική ψηφιακή κιβωτός – Ψηφιακά προσκυνητάρια (Εικονικές περιηγήσεις) και Video με όλη τη διαδικασία της Θείας Λειτουργίας του Αγ. Ιωάννου του Χρυσοστόμου (προετοιμασία λειτουργού-Ακολουθία Προθέσεως-Θεία λειτουργία) και ταυτόχρονες ερμηνευτικές επεξηγήσεις)

<https://www.mountathos.org/el-GR/Proskinitaria/Psifiaka-Proskynitaria.aspx>

Εκπαιδευτικό υλικό Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου Αθηνών

https://www.byzantinemuseum.gr/el/educational_programme_dept/resources/

Εκπαιδευτικό υλικό Βυζαντινού Μουσείου Θεσσαλονίκης

- βιβλία σε ψηφιακή μορφή για τον εκπαιδευτικό και το μαθητή

<https://www.mbp.gr/test/>

- φυλλάδια για ελεύθερη επίσκεψη

<http://www.edu.mbp.gr/ekpaideytika-programmata/1.4/eleitheri-episkepsi>

- Ψηφιακά Παιχνίδια

<https://www.mbp.gr/game/#sfragides>

Εκπαιδευτικό Υλικό «Ταξίδι στη βυζαντινή τέχνη» Βυζαντινού μουσείου Κύπρου

<http://eikad.schools.ac.cy/index.php/el/programmata/programma-taxidi-vyzantini-techni-e-taxi>

Αποθετήριο εκπαιδευτικού υλικού για την Ακρόπολη των Αθηνών για Εκπαιδευτικούς

http://repository.acropolis-education.gr/acr_edu/browse?type=userRole&order=DESC&rpp=20&value=teacher&sort_by=2/

Εκπαιδευτικό Υλικό για ανεξάρτητη επίσκεψη στο Μουσείο της Ακρόπολης

<https://www.theacropolismuseum.gr/anexartiti-sholiki-episkepsi>

Μουσειοσκευές Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού

<http://www.mnep.gr/gr/ekpaideysi/forito-ekpaideytiko-yliko>

Αρχαίο Θέατρο στον κύκλο του χρόνου

<http://ancienttheater.culture.gr/el/>

Εκπαιδευτικά Έντυπα Αρχαιολογικού Μουσείου Ηγουμενίτσας

https://www.igoumenitsamuseum.gr/view_subpage/11/39/ekpaideytika-entypa

Εκπαιδευτικά Έντυπα Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων

http://www.amio.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=92&Itemid=105

Έντυπο Εκπαιδευτικό υλικό Ναυτικού Μουσείου Πειραιά

<http://www.hmmuseum.gr/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7/%CE%A5%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CF%82>

Εκπαιδευτικό Υλικό Εθνικού Ιστορικού Μουσείου

<https://www.nhmuseum.gr/ekpaidefsi/ekpaideftika-programmata-gia-mathites-kai-omadikes-episkepseis-sxoleion>

Εκπαιδευτικό Υλικό Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά

<https://efadyat.wordpress.com/educational-programs/educational-material/>

Πληροφορίες για Εκπαιδευτικά Προγράμματα από το Υπουργείο Πολιτισμού

<https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/education.aspx>

Εκπαιδευτικό Υλικό Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης

<https://www.amth.gr/education/ekpaideytiko-yliko>

Μουσείου Μπενάκη 21 αντικείμενα μιλούν για την επανάσταση του 1821

https://21objectsreveal.benaki.org/?_ga=2.114210503.1914979799.1707308060-1535788298.1707308060

Μπορείτε να κατεβάσετε και να αποθηκεύσετε στον υπολογιστή σας το ψηφιοποιημένο έντυπο υλικό που παρουσιάστηκε παραπάνω (περίπου 330 MB), από τον παρακάτω σύνδεσμο:

<https://we.tl/t-Z55IMFeVU> έως 17.2.2024